ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp juhatuse liikmed
Osaühing JIL`s Balti
jils@leolakv.ee

Meie 23.11.2026 nr 2.2-10/26/4796-2

Tähelepanu juhtimine

Andmekaitse Inspektsioon (AKI) sai Tööinspektsioonilt märgukirja, milles juhitakse tähelepanu JIL'S Balti OÜ tööruumides kasutatavale videovalvele. Pöördumise kohaselt jälgitakse töötajaid kaamerate kaudu pidevalt ning kaamerapilti kasutatakse töötajate tegevuse ja töökohal viibimise kontrollimiseks. Samuti ei ole töötajaid pöördumise kohaselt teavitatud videovalve kasutamise eesmärgist. Tööinspektsioon võttis ühendust kirjeldatud asjaolude kontrollimiseks ka ettevõttega ning leidis saadud teabe põhjal, et kaamerate kasutamise praktika vajab tähelepanu.

Eeltoodust tulenevalt juhib AKI tähelepanu videovalve töökeskkonnas kasutamise nõuetele ning selgitab isikuandmete töötlemise reegleid.

Andmekaitse Inspektsiooni selgitused

Isikuandmete kaitse peamised nõuded tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus ehk IKÜM), isikuandmete kaitse seadusest ning vastavatest eriseadustest.

1. Isikuandmete töötlemise alused

Isikuandmeteks on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada. Kui inimene on kaamerapildi kaudu tuvastatav, on tegemist isikuandmete töötlemisega ning videovalve kasutamisel tuleb järgida IKÜM-is sätestatud nõudeid.

Isikuandmete vastutav töötleja ehk asutus, kes on paigaldanud kaamera, määranud kindlaks selle kasutamise eesmärgi või eesmärgid ning valinud selleks vajalikud vahendid, on kohustatud tagama IKÜM artiklis 6 sätestatud töötlemise seaduslikkuse ja järgima IKÜM artiklis 5 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtteid. Lisaks nende põhimõtete järgimisele peab vastutav töötleja olema võimeline nende järgimist ka tõendama.[1]

Kaamerate kasutamisel tuleb muu hulgas lähtuda järgmistest isikuandmete töötlemise põhimõtetest.

a. Seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus (IKÜM art 5 lg 1 punkt a)

Isikuandmete töötlemisel tuleb tagada, et töötlemine oleks seaduslik ja õiglane ning inimesele läbipaistev. Läbipaistvuse põhimõte eeldab, et kogu isikuandmete töötlemisega seotud teave

[1] IKÜM art 5 lg 2.

olema andmesubjektile, antud juhul nii töötajatele kui ka klientidele, lihtsalt kättesaadav, arusaadav ning selgelt sõnastatud.

Esmajoones peaks see teave isikuandmete töötlemisest olema andmesubjektidele nähtav ja kättesaadav videovalve teavitussiltidena. Teavitussiltide puudumisel on inimesel keeruline teostada oma õigust saada teavet isikuandmete töötlemisest, sest pole teada, kellele kaamera kuulub ja kelle poole seetõttu pöörduda. Enne videovalve alasse jõudmist tuleb inimesele teatada:

- kes on videovalve korraldaja ja millised on tema kontaktandmed;
- millisel eesmärgil ja õiguslikul alusel videovalvet korraldatakse ning
- kust leiab täpsema info isikuandmete töötlemise kohta.

Andmekaitse Inspektsiooni veebilehel on videovalve sildi loomisel abiks videovalve sildi genereerija, mida saab kasutada andmekaitsenõuetele vastava videojälgimise teavitussildi loomiseks.

Täpsem teave videovalvega seotud isikuandmete töötlemise kohta tuleb esitada andmekaitsetingimustes, millele kohalduvad muu hulgas IKÜM artiklites 12–14 sätestatud nõuded. Andmekaitsetingimused peavad vastama tegelikule andmetöötlusele ning neist peab inimesele muu hulgas selguma, milleks kaameraid kasutatakse ja kellel on juurdepääs kaamerate otsepildile või salvestistele.

b. Eesmärgi ja säilitamise piirang. Võimalikult väheste andmete kogumine (IKÜM art 5 lg 1 punktid b, c ja e)

Selleks, et hinnata kaamerate kasutamise vastavust eesmärgi piirangu ja võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttele, tuleb esmalt selgelt ja konkreetselt kindlaks määrata kõik kaamerate kasutamise eesmärgid. Seejärel tuleb hinnata, kas kaamerate kasutamine on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik või on sama eesmärki võimalik saavutada töötajate eraelu vähem riivavate meetmetega.

Kaamerate kasutamise eesmärk ei saa olla töötajate pidev reaalajas jälgimine, nende töökohal viibimise kontrollimine ega tööülesannete täitmise jälgimine. Kui kaamerad on paigaldatud muul õiguspärasel eesmärgil, näiteks vara või inimeste kaitseks, võib kaamerapilti töödelda üksnes selle kindlaksmääratud eesmärgi saavutamiseks. Kaamerad tuleb paigutada ja nende vaateväli valida selliselt, et töötajate privaatsust riivataks võimalikult vähe ning töötajal oleks võimaluse korral võimalik viibida ka kaamera vaateväljast väljaspool. **Rõhutame, et riietusruumis, puhkeruumis, tualett- ja duširuumis ning muudes samalaadsetes kõrgendatud privaatsusega ruumides ei ole videovalve kasutamine lubatud**.[2]

Töötaja jälgimine kogu tööaja vältel kujutab endast intensiivset eraelu riivet. Seetõttu tuleb hinnata, kas videovalve ulatus, kaamerate asukoht ja vaateväli ning kaamerate otsepildi või salvestiste vaatamine on seatud eesmärgi saavutamiseks tegelikult vajalikud ja proportsionaalsed. Kui sama eesmärki on võimalik mõistlikult saavutada töötajat vähem riivava meetmega, tuleb eelistada seda.

Lisaks juhib AKI tähelepanu sellele, et heli salvestamine töökohal on veelgi intensiivsema riivega ning ei ole üldjuhul andmekaitsenõuetega kooskõlas. märkinud, et helisalvestiste kasutamine videovalve raames on üldiselt keelatud.[3] Euroopa Andmekaitsenõukogu on omakorda rõhutatud, et jälgimisseadmetel ei tohiks olla funktsioone, mis ei ole vajalikud, näiteks helisalvestamine. Ebavajalikud funktsioonid tuleb desaktiveerida või kasutada seadmeid, millel sellised lisafunktsioonid puuduvad.[4] Töötajate vestluste audiosalvestamisega võidakse töödelda lisaks

[2] EIK 21.06.2012, *E.S. vs. Rootsi*, avaldus nr 5786/08.
[3] European Data Protection Supervisor (EDPS), Video-surveillance Guidelines, 2010, punkt 6.12.
[4] Euroopa Andmekaitsenõukogu. Suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmete kaudu. Versioon 2.0., 29.01.2020. Punkt 129.

tööga seotud teabele ka töötajate ja teiste isikute eraelulist teavet. Seetõttu saaks heli salvestamist töökeskkonnas õigustada üksnes väga erandlikel asjaoludel, kui selle vajalikkus ja proportsionaalsus on konkreetselt põhjendatud.

Ühtlasi Minimaalsuse põhimõttest tulenevalt võib töödelda üksnes neid isikuandmeid, mis on kindlaksmääratud eesmärgi saavutamiseks vajalikud. Seetõttu tuleb kaamerate puhul hinnata, milliseid andmeid on eesmärgi saavutamiseks tegelikult vaja, kas selleks on vajalik töötaja jäämine kaamera vaatevälja ning kas kaamera suund ja vaateväli vastavad kindlaksmääratud eesmärgile. Isikuandmete töötlemine tuleb lõpetada, sealhulgas andmed kustutada, kui selleks puudub enam õiguslik alus või töötlemise eesmärk on ära langenud.

Ka videosalvestiste säilitamise aeg peab piirduma vajalikuga. Vastutav töötleja peab kindlaks määrama isikuandmete kustutamise tähtajad ning suutma valitud säilitamisaja vajalikkust põhjendada.

Isikuandmete töötlemise aeg peab piirduma rangelt minimaalsega. Selle tagamiseks, et isikuandmeid ei töödelda vajalikust kauem, peab vastutav töötleja kindlaks määrama tähtajad isikuandmete kustutamiseks ning perioodiliseks läbivaatamiseks.[5] Euroopa Andmekaitsenõukogu seisukohal tuleb videosalvestised enamikul juhtudel kustutada mõne päeva möödudes, ideaaljuhul automaatselt. Mida pikem on ettenähtud säilitamisaeg, eelkõige juhul, kui see ületab 72 tundi, seda enam tuleb põhjendada säilitamise vajalikkust. Seega, kui pikem säilitamistähtaeg ei tulene õigusaktist, peab vastutav töötleja suutma selle vajadust selgelt põhjendada.[6]

c. Isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sh kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest (IKÜM art 5 lg 1 punkt f)

Isikuandmeid tuleb töödelda viisil, mis tagab nende asjakohase turvalisuse, sealhulgas kaitse loata või ebaseadusliku töötlemise eest.

Selleks peab vastutav töötleja muuhulgas rakendama asjakohaseid meetmeid, mis võimaldavad kontrollida, kellel on juurdepääs kaamerate otsepildile ja salvestistele ning kes, millal ja milliseid salvestisi on vaadanud. Selleks tuleb juurdepääsud logida. Inspektsiooni hinnangul on logimine ainuke võimalik viis, mis võimaldab tagantjärele kontrollida, kas kaamera otsepilti või salvestisi on vaadatud ebaseaduslikult, sealhulgas ilma põhjuseta.

2. Õigustatud huvi analüüs

Kui ettevõttele ei tulene eriseadusest kaamerate kasutamise kohustust, on võimalik kaamerate kasutamisel tugineda üksnes IKÜM art 6 lg 1 punktis f sätestatud õigustatud huvile. Selle kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik, kui töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui selle huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid.

Õigustatud huvile tuginemiseks peavad viidatu kohaselt olema korraga täidetud kõik kolm tingimust:

- vastutaval töötlejal või kolmandal isikul on isikuandmete töötlemiseks õigustatud huvi;
- isikuandmete töötlemine on selle õigustatud huvi saavutamiseks vajalik;
- vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi ei kaalu üles andmesubjekti huvid, põhiõigused ja -vabadused.

[5] IKÜM art 5 lg 1 punkt c ja põhjenduspunkt 39.
[6] Euroopa Andmekaitsenõukogu suunised 3/2019 isikuandmete töötlemise kohta videoseadmetes, lk 28 p 121, leitavad https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_et.pdf.

Esiteks tuleb täpselt kindlaks määrata, milline on andmetöötleja konkreetne õigustatud huvi. Õigustatud huvi peab olema kooskõlas kehtivate õigusaktidega, piisavalt selgelt ja konkreetselt sõnastatud ning reaalne ja hetkel esinev, mitte spekulatiivne.

Teiseks tuleb hinnata, kas isikuandmete töötlemine on selle huvi saavutamiseks vajalik. See tähendab muu hulgas hindamist, kas sama eesmärki oleks võimalik mõistlikult saavutada viisil, mis riivab töötajate õigusi vähem.

Kolmandaks tuleb kaaluda andmetöötleja õigustatud huvi ning andmesubjekti huve, põhiõigusi ja -vabadusi. Seejuures tuleb arvestada isikuandmete töötlemise laadi ja ulatust, selle võimalikku mõju inimesele ning seda, mida inimene võib konkreetses olukorras mõistlikult eeldada. Rõhutame, et vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvid ei kaalu automaatselt üles kaitstavate andmesubjektide põhiõiguste ja -vabadustega seotud huve.

Õigustatud huvi hindamine tuleb dokumenteerida ning õigustatud huvi analüüsiga peab olema võimalik tutvuda igal andmesubjektil, nii kliendil kui ka töötajal. Õigustatud huvi hindamist on AKI täpsemalt selgitanud õigustatud huvi juhendis. Kui õigustatud huvile tuginemise eeldused ei ole täidetud, sealhulgas ei ole õigustatud huvi hinnatud ja hindamist dokumenteeritud, ei saa õigustatud huvi kasutada kaamerate abil isikuandmete töötlemise õigusliku alusena. Sellisel juhul ei ole kaamerate abil isikuandmete töötlemine õigustatud huvi alusel lubatud ning tegemist on IKÜM-i nõuete rikkumisega.

3. Lõimitud ja vaikimisi andmekaitse

Vastutaval töötlejal tuleb arvestada IKÜM artiklis 25 sätestatud lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõtetega. See tähendab, et isikuandmete kaitse nõuetega tuleb arvestada juba videovalve kavandamisel ja kasutusele võtmisel ning valida sellised tehnilised ja korralduslikud lahendused, mis tagavad, et vaikimisi töödeldakse üksnes konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalikke isikuandmeid. Lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõtteid oleme täpsemalt selgitanud AKI veebilehel avaldatud juhendmaterjalides.

Videovalve puhul tähendab see muu hulgas, et läbi tuleb mõelda kaamerate asukoht ja vaateväli, salvestamise ulatus ja kestus, kasutatavad funktsioonid ning juurdepääs kaamerate otsepildile ja salvestistele. Juurdepääs peab olema piiratud üksnes nende isikutega, kellel on seda oma tööülesannete täitmiseks vaja, ning igaühel peab olema juurdepääs ainult sellises ulatuses, nagu tema tööülesanded seda eeldavad.

Vastutav töötleja peab kehtestama organisatsioonis selged reeglid selle kohta, kes, millistel tingimustel ja millisel eesmärgil võib kaamerate otsepilti või salvestisi vaadata. Need reeglid tuleb dokumenteerida ning juurdepääsuõigused määrata vastavalt tööülesannetele. Samuti peab vastutav töötleja tagama, et isikuandmeid töötlevad isikud on neile kehtestatud reeglitest teadlikud ja saanud vajalikud juhised.

Vastutav töötleja vastutab selle eest, et isikuandmeid töödeldakse üksnes kindlaksmääratud eesmärgil ning isikuandmetele ei pääseta ligi omakasu, pahatahtlikkuse ega uudishimu tõttu. Samuti peab vastutav töötleja olema võimeline tõendama, et on rakendanud isikuandmete kaitseks asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid.[7]

4. Teiste jälgimisseadmete kasutamine

Tööandjal on õigus kontrollida töötaja töökohustuste täitmist, kuid ta peab seda tehes austama töötaja privaatsust ning kontrollima töökohustuste täitmist viisil, mis ei riku töötaja põhiõigusi.[8]

[7] IKÜM art 5 lõige 2.
[8] Töölepingu seadus § 1 lõige 1, § 28 lg 2 punkt 11.

Töötaja töökohustuste kontrollimisega kaasneb tema isikuandmete töötlemine, milleks peab tööandjal olema õiguslik alus.

Jälgimisseadmete kasutamine kujutab endast, võrreldes teiste isikuandmete kogumise viisidega, kõige intensiivsemat eraelu riivet. eetõttu peab tööandja enne nende kasutamist hindama, kas töötaja kontrollimine sellisel viisil on konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne ning kas sama eesmärki oleks võimalik saavutada töötaja õigusi vähem riivavate vahenditega. Töösuhetes toimub isikuandmete töötlemine reeglina kas tööandja õigustatud huvi alusel või töölepingu täitmiseks.[9]

Tööandjal ei ole lubatud töötaja arvutit ega ekraanil toimuvat pidevalt jälgida. Samuti ei tohi tööandja paigaldada töötaja arvutisse tema tegevust jälgivat programmi, **ilma et selleks oleks eelnevalt kindlaks määratud konkreetne eesmärk ja vajadus ning töötajat sellisest andmetöötlusest teavitatud**. Jälgimistehnoloogia kasutamine võib olla põhjendatud näiteks tööandja vara kaitseks (andmelekked, pahavara kahtlus), infoturve tagamiseks (ründe tuvastamine) või teenuse ja süsteemi tõrgete diagnoosimine (*remote support*).

Jälgimise õiguslikuks aluseks võib olla **õigustatud huvi**, millele tuginemine eeldab õigustatud huvi hindamist ja selle dokumenteerimist. Nagu videovalve puhul, peab tööandja hindama, kas töötaja isikuandmete töötlemine on seatud eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne ning kas sama eesmärki oleks võimalik saavutada töötajat vähem riivavate vahenditega. Näiteks interneti väärkasutuse tuvastamiseks ei ole üldjuhul vajalik analüüsida töötaja külastatud veebilehtede sisu. Kui eesmärki on võimalik saavutada vähem riivavate meetmetega, näiteks veebifiltrite abil, tuleb eelistada neid töötaja internetikasutuse üldisele jälgimisele.

Töötajate isikuandmete töötlemine peab olema läbipaistev. See tähendab, et töötlemisega seotud teave peab olema töötajatele lihtsalt kättesaadav, arusaadav ja selgelt sõnastatud. Töötaja peab teadma, milliseid tema isikuandmeid jälgimistehnoloogia abil töödeldakse, millisel eesmärgil ja õiguslikul alusel seda tehakse, kui kaua andmeid säilitatakse ning kellel on neile juurdepääs.

5. Eeltoodust juhime tähelepanu sellele, et jälgimisseadmete kasutamisel peab olema eelnevalt kindlaks määratud konkreetne ja õiguspärane eesmärk ning nende kasutamine peab olema selle eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne. Kaamerate kasutamise eesmärk ei saa olla töötajate pidev reaalajas jälgimine, nende töökohal viibimise kontrollimine ega töösoorituse **jälgimine.** Töötajate pidev või varjatud jälgimine kujutab endast intensiivset eraelu riivet.

Vastutav töötleja peab tagama, et jälgimisseadmete abil töödeldakse üksnes eesmärgi saavutamiseks vajalikke isikuandmeid. Selleks tuleb kehtestada selged reeglid jälgimisseadmete kasutamise kohta, määratleda nende kasutamise eesmärgid ning piirata juurdepääsu kaamerate otsepildile, salvestistele ja muudele jälgimise käigus kogutud isikuandmetele üksnes nende isikutega, kellel on selleks tööülesannetest tulenev vajadus. Samuti peab töötajatele olema selgelt teada, milliseid jälgimisseadmeid, millisel eesmärgil ja õiguslikul alusel kasutatakse ning kellel on kogutud andmetele juurdepääs. Jälgimisseadmeid ega nende abil kogutud andmeid ei tohi kasutada algsest eesmärgist erineval kõrvalisel eesmärgil, sealhulgas töötajate töö pidevaks kontrollimiseks. Nii on tööandjal võimlik tõendada, et andmete töötlemine on proportsionaalne, läbipaistev ja kooskõlas andmekaitsenõuetega.

Kaamerad tuleb paigutada ja nende vaateväli määrata selliselt, et töötajate privaatsust riivataks võimalikult vähe ning töötajatel oleks võimalik viibida ka kaamera vaateväljast väljaspool. Riietus-, puhke-, tualett- ja duširuumides ning muudes samalaadsetes kõrgendatud privaatsusega ruumides tuleb videovalve kasutamine välistada. Helisalvestamine töökohal kujutab endast eriti intensiivset eraelu riivet ning ei ole üldjuhul andmekaitsenõuetega kooskõlas.

[9] IKÜM art 6 lg 1 punktid b ja f.

Kokkuvõttes palume Teil:

- hinnata kasutusel olevate jälgimisseadmete vajalikkust ja proportsionaalsust ning lõpetada nende kasutamine, kui selgub, et selliseks andmetöötluseks puudub õiguslik alus või andmetöötlus riivab töötajate õigusi ebamõistlikult või ülemääraselt;
- vaadata üle kaamerate asukohad, vaateväljad ja funktsioonid ning hinnata iga kaamera kasutamise eesmärki ja vajalikkust;
- tagada, et kaamerate otsepilti ja salvestisi ei kasutata töötajate pidevaks jälgimiseks ega nende töösoorituse kontrollimiseks;
- paigaldada nõuetekohane (-sed) teavitussilt (-sildid), kui see (need) puuduvad;
- koostada või vajaduse korral ajakohastada andmekaitsetingimused ja õigustatud huvi analüüs ning teha need andmesubjektidele kättesaadavaks;
- vaadata üle, kellel on juurdepääs kaamerate otsepildile, salvestistele ja muude jälgimisseadmete abil kogutud isikuandmetele, ning piirata juurdepääsu isikutega, kellel on selleks tööülesannetest tulenev vajadus;
- tagada kaamerate otsepildi ja salvestiste vaatamise logimine;
- selgitada isikutele, kellel on töötajate isikuandmetele, sealhulgas kaamerate salvestistele, juurdepääs, isikuandmete töötlemise korda, sealhulgas kaamerapildi vaatamise lubatavust.

Täpsemat teavet videovalve kasutamise kohta leiab AKI videovalve korraldajale mõeldud veebilehe rubriigist ning kaamerate kasutamise juhendist. Andmekaitsetingimuste ja muude isikuandmete töötlemise nõuete kohta leiab täiendavaid selgitusi isikuandmete töötleja üldjuhendist.

Käesolevale tähelepanu juhtimisele AKI vastust ei oota, kuid selgitame, et inspektsioon võib igal ajal ette teatamata kontrollida[10] kaamerate kasutamise õiguspärasust ning õigustatud huvi analüüsi ja andmekaitsetingimuste olemasolu, sh ka kaamerate salvestiste vaatamise logisid. Rikkumise korral võib AKI algatada järelevalvemenetluse.

Lugupidamisega

Jekaterina Aader
jurist
peadirektori volitusel

[10] Isikuandmete kaitse seaduse § 57 koosmõjus korrakaitseseaduse §-de 50 ja 51 alusel.